

BIULETYN

OBSERWATORIUM INTEGRACJI SPOŁECZNEJ
WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

nr 1/2012

WOJEWÓDZTWO
ŚWIĘTOKRZYSKIE

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Obserwatorium Integracji Społecznej powstało w ramach projektu „Koordynacja na rzecz aktywnej integracji” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Temat numeru:

**Strategia Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012-2020
– czyli słowo o tym, jak planować. (s. 3)**

Spis treści

Strategia Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012-2020 -----	3
Błędy w strategiach społecznych -----	6
Sektor Ekonomii Społecznej będzie miał swój plan rozwoju -----	7
Spółdzielczość w rodzinie podmiotów ekonomii społecznej -----	9
„Spółdzielnie budują lepszy świat!” -----	12
„Świętokrzyski Ośrodek Adopcyjny” -----	14
„Sytuacja, potrzeby oraz możliwości osób niepełnosprawnych w województwie świętokrzyskim” ----	15
Wolontariat w pomocy społecznej -----	18
„Jesień życia – bariera czy wartość?” -----	20
Narzędzie oceny zasobów pomocy społecznej bez tajemnic -----	22

Strategia Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012-2020

– czyli słowo o tym, jak planować.

Drodzy czytelnicy !!!

Pragniemy poinformować, iż radni Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego na sesji w dniu 30 stycznia 2012 roku, jednogłośnie przyjęli Uchwałę Nr XVI/296/12 w sprawie przyjęcia do realizacji Strategii Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012-2020. Przyjęcie tego dokumentu to nie tylko wypełnienie ustawowego obowiązku, ale przede wszystkim możliwość efektywnego zarządzania rozwojem społecznym na poziomie regionalnym. Wydarzenie jakim było przyjęcie Strategii Polityki Społecznej na lata 2012-2020 ma istotne znaczenie dla mieszkańców regionu. Jest próbą konsensusu społecznego i długofalową koncepcją rozwoju, dającą możliwości konsekwentnej realizacji polityki społecznej w regionie oraz na poziomie lokalnym. Dokument ten jest swoistą emanacją strategicznego myślenia o polityce społecznej. Istotną wartością strategii jest wnikliwa analiza życia i funkcjonowania mieszkańców naszego regionu, ich problemów i zmagania dnia codziennego oraz istotnych potrzeb społecznych.

Misją strategii

polityki społecznej województwa świętokrzyskiego jest włączenie wszystkich mieszkańców, rodzin i podmiotów województwa do działań na rzecz trwałego rozwoju, poprawy jakości życia, zmniejszenia skali problemów społecznych a także ich łagodzenia.

1. Cel strategiczny

Minimalizacja obszarów wykluczenia społecznego.

2. Cel strategiczny:

Kompleksowe działania na rzecz integracji społecznej oraz aktywizacji osób niepełnosprawnych.

3. Cel strategiczny

Efektywny system polityki społecznej.

4. Cel strategiczny

Profilaktyka i rozwiązywanie problemów wynikających z uzależnień od środków psychoaktywnych.

5. Cel strategiczny

Wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców województwa

Strategia Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012-2020 została opracowana przez zespół redakcyjny pod kierunkiem Pani Barbary Jakackiej Green - Dyrektora Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego. W proces opracowania strategii zaangażowany był również dr Andrzej Kościołek – socjolog z Uniwersytetu im. Jana Kochanowskiego w Kielcach, który pełnił rolę konsultanta naukowego. Bezpośrednią podstawą do opracowania Strategii było przygotowanie przez zespół Obserwatorium Integracji Społecznej, diagnozy polityki społecznej w województwie świętokrzyskim. Diagnoza obejmuje szeroki obszar polityki społecznej, który odnosi się do wszystkich najważniejszych potrzeb społecznych, bez zaspokojeniu których, społeczeństwo nie może funkcjonować. Część diagnostyczna strategii dotyczy takich obszarów jak: ochrona zdrowia, bezpieczeństwo, mieszkalnictwo, edukacja, kultura, praca, pomoc społeczna, społeczeństwo obywatelskie, ochrona środowiska, profilaktyka uzależnień, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. W ramach diagnozy przeanalizowano problemy społeczne pod kątem ich nasilenia w regionie. Dokonana została analiza przyczyn powstawania problemów społecznych i ich korelacji. Analizie poddane zostały zasoby bazy instytucjonalnej, służące zaspokajaniu potrzeb mieszkańców województwa oraz rozwiązywaniu problemów społecznych. Wartością dodaną dokumentu są opinie ekspertów z obszaru pomocy i integracji społecznej na temat występujących problemów społecznych oraz sposobów zapobiegania i ich rozwiązywania, a także występujących barier ograniczających skuteczną walkę z problemami społecznymi.

Przyjęcie Strategii Polityki Społecznej na lata 2012-2020 poprzedziły konsultacje społeczne oraz pozytywne zaopiniowanie projektu dokumentu przez Komisję Zdrowia, Polityki Społecznej i Spraw Rodziny oraz Komisję Strategii Rozwoju, Promocji i Współpracy z Zagranicą, Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego.

Kształtując Strategię Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego wzięto pod uwagę następujące kwestie społeczne: wysoki stopień ubóstwa, wysoką stopę bezrobocia, ujemne saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych, postępujące starzenie się mieszkańców województwa, względnie niski stopień urbanizacji oraz najwyższy w kraju współczynnik zatrudnienia w rolnictwie.

W wyniku przeprowadzonych analiz stwierdzono, iż występuje duże zróżnicowanie na terenie województwa pod względem poziomu rozwoju gospodarczego podregionów, co może przekładać się na częstotliwość i skalę wystę-

powania poszczególnych problemów społecznych. Analiza struktury ludności wskazuje na systematycznie malejącą liczbę mieszkańców województwa, spadek udziału dzieci i młodzieży w ogólnej strukturze ludności województwa oraz wzrost udziału osób starszych w ogóle populacji. Nie bez znaczenia dla rozwoju społecznego województwa i poziomu zaspokojenia potrzeb jego mieszkańców pozostaje rolniczo-przemysłowy charakter województwa świętokrzyskiego z zarysowaną przemysłową północną częścią regionu oraz rolniczym południem i wschodem. W odniesieniu do najważniejszych problemów społecznych województwa należy zwrócić uwagę m.in. na bezrobocie, którego skala jest bardziej nasiloną w podregionie kieleckim, mniej w sandomiersko-jędrzejowskim, w jednakowym stopniu dotyczy jednak osoby z wykształceniem podstawowym oraz zawodowym. Rolniczy charakter ww. terenów oraz występujący na nich poziom bezrobocia zazwyczaj koreluje z występującym w nich ubóstwem. Grupą szczególnie zagrożoną i wymagającą wsparcia są rodziny wielodzietne, czy gospodarstwa domowe z osobami niepełnosprawnymi.

Formułując cele strategiczne, skupiono się na obszarach szczególnie wrażliwych z punktu widzenia zadań samorządu województwa, na które wskazuje *art. 21 ustawy o pomocy społecznej*, tj. przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych, pomoc społeczna, profilaktyka uzależnień oraz współpraca z organizacjami pozarządowymi.

Strategia Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego, będzie stanowić integralną część strategii rozwoju województwa. Strategia wyznacza misję, cele strategiczne, cele operacyjne oraz proponuje kierunki działania jej realizatorom. Niezwykle istotnym elementem strategii są zintegrowane z celami wskaźniki jej realizacji, ponieważ sama Strategia bez rzetelnego „*opomiarowania*” staje się dokumentem mało użytecznym.

Strategia Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012-2020 pozwoli na skoordynowanie działań wszystkich podmiotów społecznych, funkcjonujących w regionie wokół wyznaczonych programów w obszarze polityki społecznej koniecznych do wdrożenia oraz wynikających z analizy występujących w województwie problemów społecznych z uwzględnieniem specyfiki regionalnej.

Schemat przedstawiający zależność pomiędzy programami z obszaru polityki społecznej a gminnymi i powiatowymi strategiami rozwiązywania problemów społecznych oraz wojewódzką strategią polityki społecznej.

KRAJOWA STRATEGIA POLITYKI SPOŁECZNEJ NA LATA 2007-2013

WOJEWÓDZKA STRATEGIA POLITYKI SPOŁECZNEJ

PROGRAMY:

- POMOCY SPOŁECZNEJ,
- WSPIERANIA RODZINY I SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ,
- WSPÓŁPRACY Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI – po konsultacji z powiatami,
- WYRÓWNYWANIA SZANS OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH,
- PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH,
- PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII,
- PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE,
- PRZECIWDZIAŁANIA WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU,
- WIELOLETNI REGIONALNY PLAN DZIAŁAŃ NA RZECZ PROMOCJI I UPOWSZECHNIANIA EKONOMII SPOŁECZNEJ,
- REGIONALNY PLAN DZIAŁAŃ NA RZECZ ZATRUDNIENIA.

POWIATOWA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

PROGRAMY:

- POMOCY SPOŁECZNEJ - odnoszący się do strategii rozwiązywania problemów społecznych, ale nie tożsamy z nią,
- POMOCY DZIECKU I RODZINIE,
- ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ – zawierający między innymi coroczny limit zawodowych rodzin zastępczych,
- WSPÓŁPRACY Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI,
- WSPIERANIA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH,
- INTEGRACJI OSÓB I RODZIN SZCZEGÓLNEGO RYZYKA,
- PRZECIWDZIAŁANIU BEZROBOCIU ORAZ AKTYWIZACJI LOKALNEGO RYNKU PRACY.

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

PROGRAMY:

- POMOCY SPOŁECZNEJ - odnoszący się do strategii rozwiązywania problemów społecznych, ale nie tożsamy z nią,
- WSPIERANIA RODZINY, (PLAN PRACY Z RODZINĄ)
- INTEGRACJI OSÓB I RODZIN Z GRUP SZCZEGÓLNEGO RYZYKA,
- WSPÓŁPRACY Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI,
- PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH,
- PRZECIWDZIAŁANIU PRZEMOCY W RODZINIE,
- PROGRAM AKTYWIZACJI SPOŁECZNO-ZAWODOWEJ NA RZECZ ROZWOJU BUDOWNICTWA SOCJALNEGO.

Błędy w strategiach społecznych

Zadaniem władz gminy oraz współpracujących z nią instytucjami pomocy społecznej jest rozwiązywanie problemów społecznych na swoim obszarze. Problemy te są bardzo różne i dotyczą wielu zagadnień. Jednak, by zapewnić spójne i zgodne z prawem działanie służb społecznych, konieczne jest opracowanie dokumentu określanego jako gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych.

Podstawę dla utworzenia dokumentu określanego jako Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych (SRPS) stanowi ustawa z dnia 12 marca 2004 r. *o pomocy społecznej*, zgodnie z którą do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych.

Umieszczenie zapisu o obowiązku utworzenia SRPS dla gminy i charakter dokumentu powodują, że najczęściej obowiązek jego opracowania spoczywa na właściwym miejscu ośrodka pomocy społecznej (OPS). Sposób prac nad SRPS definiuje uchwała rady gminy, określająca również charakter i zakres prowadzonych konsultacji społecznych.

Nie ma jednak żadnych przepisów, które zawierałyby szczegółowe instrukcje co do kształtu i charakteru SRPS. Dlatego też wiele gmin nadal nie opracowało SRPS na swoim obszarze, pomimo obowiązku nałożonego w ustawie, albo uczyniło to bez przeprowadzenia procesu konsultacji w zakresie ustalenia podstawowych problemów społecznych w gminie i sposobów ich rozwiązywania.

Czym jest strategia?

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem o charakterze programowym, który ma za zadanie określenie problemów społecznych występujących w danej gminie, a także wskazanie sposobów ich rozwiązywania. Istotnym elementem jest zatem prawidłowa diagnoza problemów społecznych. Działania podejmowane w obszarze pomocy społecznej należy realizować w ramach zintegrowanego systemu, w którym równorzędnym partnerem administracji powinny być pozostałe organizacje i instytucje należące do różnych sektorów życia publicznego, takie jak organizacje pozarządowe, kościoły, związki wyznaniowe, a także podmioty gospodarcze.

Strategia jest dokumentem o charakterze ogólnym, który stanowi jedynie podstawę do wypracowania szczegółowych sposobów przeciwdziałania niekorzystnym zjawiskom występującym w obrębie danej społeczności. Do pewnego stopnia ogólności, dokument pozwala na elastyczne podejście do rozwiązywania problemów. Należy podkreślić, że jest on wieloletni i uwzględnia zmiany sytuacji w gminie w przestrzeni

kilku lat. Z uwagi na ten fakt, dokument ten nie zawiera dokładnego budżetu niezbędnego do realizacji przewidzianych celów. Prawidłowo sporządzona SRPS powinna zawierać jedynie elastyczny harmonogram finansowy.

Jak napisać dobrą strategię

Ponieważ brakuje szczegółowych przepisów dotyczących kształtu dokumentu, wiele OPS decyduje się na zlecenie przygotowania SRPS firmom zewnętrznym. Rozwiązanie to jest akceptowalne i zgodne z obowiązującym stanem prawnym, jednak powoduje, że OPS, który jako jedyny jest w stanie trafnie określić problemy społeczne gminy, zostaje odsunięty od realizacji tego dokumentu.

Niezbędnymi warunkami efektywnej realizacji pomocy społecznej są rzetelna analiza rzeczywistych potrzeb społeczności lokalnej i długofalowy plan działań ustalony z uwzględnieniem głosu mieszkańców danej gminy. Prawidłowo skonstruowana SRPS musi odnosić się bezpośrednio do sytuacji w danej gminie i nawiązywać do możliwości konkretnych rozwiązań istniejących problemów.

Diagnoza problemów społecznych gminy

W polityce społecznej hasło „problem społeczny” oznacza bardzo szeroką kategorię negatywnych zjawisk, niedogodności i zaburzeń funkcjonowania społeczności. Znaczy to zatem, że przedmiotem prawidłowo przygotowanej SRPS są zarówno zagadnienia ściśle związane z OPS i ich działalnością, jak i zagadnienia dotyczące rozwoju młodzieży oraz sportu.

Na obszarze każdej gminy standardowo wskazać można katalog typowych problemów społecznych, takich jak alkoholizm, bezrobocie, niepełnosprawność, ubóstwo itp. Przygotowując SRPS, należy jednak zwrócić szczególną uwagę na cechy charakterystyczne dla problemów społecznych na danym obszarze, takie jak np. zamknięcie lokalnego zakładu pracy, które spowodowało gwałtowny wzrost bezrobocia i w konsekwencji może zapoczątkować wiele negatywnych dla całej społeczności procesów, nawet tej niezwiązanej bezpośrednio z funkcjonującym dotychczas zakładem pracy.

Zasadne i celowe jest zatem wysłuchanie głosu mieszkańców w celu uzyskania informacji o ich oczekiwaniach wobec gminy w zakresie przeciwdziałania np. wykluczeniu społecznemu.

Konsultacje społeczne z mieszkańcami gminy

Zasadne i konieczne jest włączenie mieszkańców danej gminy do procesu tworzenia SRPS na wszystkich etapach pracy nad dokumentem. Form włączenia mieszkańców do pracy nad strategią jest bardzo wiele, a użycie ich zależy bezpośrednio od inicjatywy i dobrej woli wykonawców strategii. Część gmin prosi o przekazywanie opinii w ramach dostępnej w Internecie ankiety, część organizuje bezpośrednio spotkania z mieszkańcami, a część umieszcza jedynie ogłoszenie o prowadzonych konsultacjach w siedzibie urzędu lub na stronie internetowej, nie zachęcając jednak do aktywnego udziału w nich.

Opracowując SRPS dotyczącą konkretnych grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, np. samotnych matek, należy wziąć pod uwagę głos przedstawiciela tej właśnie grupy społecznej. Jedynie samotne matki są w stanie podać (subiektywnie) sposób na zwiększenie swoich szans na rynku pracy, np. poprzez podniesienie kwalifikacji, kontakt z terapeutą, udział w zorganizowanej grupie wsparcia itp.

Organizacje pozarządowe

Pośrednio do idei konsultacji w SRPS nawiązuje ustawa z 24 kwietnia 2003 r. o *działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*, która wskazuje, że rada gminy ma obowiązek uchwalenia szczegółowego sposobu konsultowania z sektorem pozarządowym aktów prawa miejscowego w dziedzinie dotyczącej statutowej działalności danej organizacji. Uchwała rady gminy dotycząca sposobu uchwalenia SRPS niewątpliwie do takich należy.

Konsultacje te można prowadzić z powołaną radą działalności pożytku publicznego lub bezpośrednio z organizacjami pozarządowymi, działającymi w danej gminie.

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie nakazuje radzie gminy uchwalenie rocznych programów współpracy z organizacjami pozarządowymi i przewiduje możliwość uchwalenia wieloletnich programów współpracy. Funkcjonujące programy współpracy gwarantują organizacjom pozarządowym możliwość pracy nad kształtem i założeniami SRPS w zakresie ich statutowej działalności.

Magdalena Szochner-Siemieńska

Publikacja w „Gazecie samorządu i administracji”
nr 8 (20.04.2012)

Sektor Ekonomii Społecznej będzie miał swój plan rozwoju

W Regionalnym Ośrodku Polityki Społecznej trwają prace nad „Wieloletnim regionalnym planem działań na rzecz promocji i upowszechniania ekonomii społecznej oraz rozwoju instytucji sektora ekonomii społecznej i jej otoczenia w województwie świętokrzyskim do 2020r.”

Kryzys gospodarczy, wywołany w głównej mierze przez wielkie korporacje finansowe, spowodował wzrost atrakcyjności sektora ekonomii społecznej i biznesu społecznie odpowiedzialnego. Bezpośrednie odniesienie do ekonomii społecznej znalazło odzwierciedlenie w wielu dokumentach strategicznych zarówno międzynarodowych, krajowych i regionalnych. Również wiele międzynarodowych instytucji i komitetów, dostrzegając szanse na wyjście z ubóstwa wielu milionów ludzi na całym świecie, nagradza i wyróżnia osoby działające w obszarze szeroko rozumianej ekonomii społecznej. Tak stało się w przypadku Muhmmada Yunus’a, który za stworzenie dla mieszkańców Bangladeszu systemu mikropożyczek, został w 2006r. laureatem pokojowej Nagrody Nobla. W uzasadnieniu swojej decyzji Komitet Noblowski napisał, że „nie będzie można osiągnąć trwałego pokoju, dopóki

Muhmmad Yunus. Fot. topnews.ae

duże grupy ludności nie znajdą sposobu na wydostanie się z nędzy”.

Rozwój sektora Ekonomii Społecznej powinien stanowić również istotny element rozwoju i kształtowania polityki regionalnej. Zarówno samorządy gminne, jak i powiatowe, w swoich dokumentach programowych, winny wskazywać przedsiębiorczość społeczną jako istotny czynnik wychodzenia z ubóstwa.

Samorząd Województwa Świętokrzyskiego dostrzegając szansę w rozwoju tego sektora oraz nie najlepszą jego kondycję w porównaniu z innymi regionami w Polsce, zgodnie z wytycznymi Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej przystąpił do stworzenia „Wieloletniego regionalnego planu działań na rzecz promocji i upowszechniania ekonomii społecznej oraz rozwoju sektora ekonomii społecznej i jej otoczenia w województwie świętokrzyskim do 2020r”. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej jest odpowiedzialny za napisanie oraz późniejszą realizację planu. Zadaniem planu jest skoordynowanie regionalnej polityki w obszarze ekonomii społecznej finansowanej z:

- funduszy strukturalnych;
- środków budżetu państwa;
- środków budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

Cześć diagnostyczna planu została opracowana w głównej mierze na wynikach badania społecznego: „Świętokrzyskie podmioty ekonomii społecznej – stan i perspektywy” przeprowadzonego w 2011 roku przez firmę Biostat z Rybnika na zlecenie Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w ramach projektu systemowego „Edukacja receptą na lepsze jutro”.

Wyniki badań wskazują na słabo rozwinięty system wsparcia podmiotów ekonomii społecznej na terenie województwa oraz na niską świadomość społeczeństwa na temat korzyści wynikających z dobrego funkcjonowania tego typu przedsiębiorstw.

Głównym celem planu jest:

Rozwój sektora ekonomii społecznej w województwie świętokrzyskim jako istotnego elementu systemu zaspokajania potrzeb społecznych, stabilnego uczestnika gry rynkowej, ważnego partnera współodpowiedzialnego za polityki publiczne jednostek samorządów terytorialnych.

Cel główny będzie realizowany poprzez następujące priorytety:

- Priorytet 1:** Stworzenie warunków do rozwoju podmiotów ekonomii społecznej oraz ich otoczenia w regionie.
- Priorytet 2:** Większe zaangażowanie sektora ekonomii społecznej w realizacji usług społecznych oraz gospodarce regionu.
- Priorytet 3:** Inicjowanie rozwoju partnerstw na rzecz przedsiębiorczości społecznej.
- Priorytet 4:** Promocja i upowszechnienie idei przedsiębiorczości społecznej.

Finansowanie planu będzie opierać się na rekomendacjach przedstawionych przez Unię Europejską, które zobowiązują kraje członkowskie do inicjowania takich działań, **aby przejść z systemu dotacyjnego do systemu pożyczkowego**. Dostępność instrumentów o charakterze dotacyjnym będzie ograniczona. Po 2013 roku należy zwiększyć nacisk na podejście lokalne i zintegrowane. Pomoc finansowa będzie dystrybuowana głównie za pomocą pożyczek preferencyjnych, udzielanych przez regionalne fundusze pożyczkowe.

Natomiast pilotażowy program finansowania przedsiębiorstw społecznych z dnia 11 lipca 2011 roku zakłada, iż zostanie stworzony program finansowania podmiotów ekonomii społecznej. Będzie się on opierał na finansowaniu zwrotnym w postaci preferencyjnych pożyczek dystrybuowanych przez lokalne i regionalne fundusze pożyczkowe pełniące rolę pośredników finansowych. Ponadto w ramach programu będzie finansowane doradztwo dla podmiotów przedsiębiorczości społecznej.

Program realizowany będzie w latach 2012-2015. Do końca 2012 nastąpi przekazanie środków do Funduszy, natomiast do końca 2015 zostaną wypłacone przedsiębiorstwom społecznym pożyczki. Budżet całego programu wynosi 30 milionów złotych. Na potrzeby realizacji projektu, Polska została podzielona na 5 mikroregionów. Województwo świętokrzyskie znajduje się w regionie 5, razem z województwem małopolskim i śląskim.

Program będzie głównym źródłem finansowania niniejszego planu przynajmniej do końca 2015.

Ponadto zakłada się finansowanie Planu również z:

1. Środków UE;
2. Budżetu Państwa;
3. Budżetów Samorządów Terytorialnych;
4. Środków własnych przedsiębiorstw ES;
5. Środków pochodzących od podmiotów prywatnych;
6. Funduszy grantowych.

Należy również podkreślić, że przedmiotowy plan jest spójny z przedstawionym projektem Krajowego Programu Ekonomii Społecznej. Krajowy Program został przygotowany przez członków grupy strategicznej zespołu do spraw rozwiązań systemowych ekonomii społecznej. Przedstawiony projekt powstał w wyniku dyskusji z wieloma środowiskami lokalnymi i regionalnymi, zarówno administracji publicznej, sektora ekonomii społecznej oraz biznesu. Po zakończonych konsultacjach program zostanie przyjęty przez Radę Ministrów i będzie dokumentem wynikającym z systemu programowania strategicznego kraju i regionów.

Spółdzielczość w rodzinie podmiotów ekonomii społecznej

Pojęcie ekonomii społecznej w ostatnich latach stało się bardzo modne, ale informacje, które za pośrednictwem mediów i innych podmiotów w różny sposób docierają do przyszłowiowego Kowalskiego są niepełne. W związku z tym bardzo często powstaje nieprawdziwy jej obraz wśród społeczności lokalnych, a osoby chcące zakładać przedsiębiorstwa społeczne spotykają się z niezrozumieniem, a nawet izolacją, krytyką i odrzuceniem. Mała znajomość tematu powoduje, że powstają i ugruntowują się stereotypy, które powodują, że podmioty ekonomii społecznej w tym spółdzielnie¹ nie są prawidłowo postrzegane, chociaż w Polsce znane są już od wielu lat.

Przedsiębiorstwa społeczne kojarzą się przede wszystkim ze spółdzielniami socjalnymi, dzięki ich promocji jako podmiotów, które mogą uzyskać wsparcie na założenie i rozwój.

W roku 2012, który został ogłoszony przez Organizację Narodów Zjednoczonych Międzynarodowym Rokiem Spółdzielczości (MRS) warto wspomnieć o pozostałych spółdzielniach wnoszących istotny wkład w rozwój sektora ekonomii społecznej wśród nich należy wymienić: spółdzielnie pracy, spółdzielnie inwalidów i spółdzielnie socjalne.

Na wstępie należy zauważyć, że ogłoszenie MRS jest bardzo ważnym wydarzeniem, które ma zwrócić uwagę na spółdzielczość jako na formę prowadzenia działalności gospodarczej, wzmocnić świadomość społeczną na temat jej wkładu w rozwój społeczno – gospodarczy oraz promować rozwój tej formy przedsiębiorczości i podkreślać jej wpływ na redukcję biedy, tworzenie miejsc pracy czy też włączenie społeczne.

Hasło MRS brzmi "Spółdzielnie budują lepszy świat" a logo obchodów jest odzwierciedleniem definicji spółdzielni jako dobrowolnego zrzeszenia osób, które realizują swoje potrzeby gospodarcze, społeczne i kulturalne poprzez współposiadane i demokratycznie zarządzane przedsiębiorstwo (międzynarodowa definicja spółdzielni).

Spółdzielnie na całym świecie realizują zasady spółdzielczości², które odróżniają je od innych przedsiębiorstw. W Polsce w ustawie Prawo spółdzielcze³ znajdują odzwierciedlenie

wszystkie zasady spółdzielcze wśród których należy podkreślić zasadę dobrowolnego i otwartego członkostwa, demokratycznej kontroli członkowskiej oraz ekonomicznego uczestnictwa członków. Zgodnie z art. 1 ustawy Prawo spółdzielcze spółdzielnia definiowana jest jako dobrowolne zrzeszenie nieograniczonej liczby osób, o zmiennym składzie osobowym i zmiennym funduszu udziałowym, które w interesie swoich członków prowadzi wspólną działalność gospodarczą. Ustawa o spółdzielniach socjalnych⁴ zawęża tę definicję ograniczając grupę założycieli i członków oraz ich maksymalną liczbę w zamian za to daje uprawnienia i możliwości skorzystania z ulg, których nie mają inne spółdzielnie.

Ruch spółdzielczy w Polsce wywodzi się z okresu zaborów. Był on wtedy formą zrzeszania się i edukacji chłopów przez ziemiaństwo - działalność ta wiązała się z pozytywistyczną ideą pracy u podstaw prowadzonej przez wyżej wykształcone warstwy społeczne ówczesnej Polski.⁵ Za prekursora spółdzielczości w Polsce uznawany jest Stanisław Staszic, który w 1816 roku założył Towarzystwo Rolnicze Hrubieszowskie w celu „udoskonalenia rolnictwa i przemysłu oraz wspólnego ratowania się w nieszczęściach” – jak pisał w ułożonym przez siebie statucie. Towarzystwo miało czuwać nad rozwojem wspólnego majątku oraz poszczególnych gospodarstw indywidualnych, ponadto miało czuwać nad edukacją i kulturą jego członków.

Według Krajowej Rady Spółdzielczej, polski sektor spółdzielczy to prawie 9 tysięcy czynnych podmiotów gospodarczych działających w 16 różnych branżach. Zrzeszają one ponad 8 milionów członków i zatrudniają około 400 tysięcy osób⁶.

Działalność większości spółdzielni ma wymiar lokalny. Jak wynika z badań przeprowadzonych w ramach Krajowego Obserwatorium Gospodarki Społecznej (KOGS) dla 63% spółdzielni rynek lokalny jest odbiorcą przynajmniej połowy produktów i usług, a przeciętny udział rynku lokalnego w sprzedaży spółdzielni wynosi 78%. Większość spółdzielni ma wszystkie swoje placówki w granicach jednej gminy (66%), a w granicach jednego powiatu mieści się całość struktur 80% spółdzielni. Inną formą działalności spółdzielni na rzecz społeczności lokalnej jest udzielanie wsparcia różnym lokalnym inicjatywom społecznym (wspierają działalność kulturalną, społeczną, sportową itp.).⁷

1 W Polsce według danych z KRS(kalendarz na 2012 r) działa ponad 12 tysięcy spółdzielni w tym: spółdzielnie mieszkaniowe 3100, spółdzielnie pracy- 796, spółdzielnie inwalidów i niewidomych 229, spółdzielnie socjalne 252, gminne spółdzielnie - 1286, rolnicze spółdzielnie produkcyjne - 751, spółdzielnie kółek rolniczych 589, spółdzielnie producentów rolnych, spółdzielnie spozycowców - 346, spółdzielnie mleczarskie - 160, spółdzielczość ogrodnicza - 80, spółdzielnie rzemieślnicze - 161, spółdzielnie Cepelia - 31, banki spółdzielcze - 586, spółdzielcze kasy oszczędnościowo – kredytowe SKOK - 69, spółdzielnie uczniowskie ok 4 tys.

2 Zasady Spółdzielcze zostały zaakceptowane przez Zgromadzenie Ogólne Międzynarodowego Związku Spółdzielczego podczas kongresu w Manchesterze z okazji 100-lecia MZS, w dniach 20-23 września 1995 r. I zasada: dobrowolnego i otwartego członkostwa; II zasada: demokratycznej kontroli członkowskiej; III zasada: ekonomicznego uczestnictwa członków; IV zasada: autonomii i niezależności; V zasada: kształcenia, szkolenia i informacji; VI zasada: współpracy między spółdzielniami; VII zasada: troski o społeczność lokalną;

3 USTAWA z dnia 16 września 1982 r. (tekst jednolity: Dz. U. 2003 r. Nr 188 poz. 1848)

4 Ustawa dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz.U. 2006 nr 94 poz. 651 - Tekst ujednolicony z uwzględnieniem ustawy z dnia 7 maja 2009 r. o zmianie ustawy o spółdzielniach...)

5 Por. http://pl.wikipedia.org/wiki/Sp%C3%B3%C5%82dzielnia#Historia_sp.C3.B3.C5.82dzielczo.C5.9Bci_na_terenach_Polski

6 Raport o spółdzielczości polskiej; Warszawa, styczeń 2010 r. http://krs.org.pl/home.php?d_id=2&m_id=191&id_klocek=1103&poziom=1

7 http://gospodarkaspoeczna.pl/pliki/badania/nowe/GS_wynikibadan20052007/05Sektorspoldzielczy.pdf

Spółdzielnie pracy

Pierwsze polskie spółdzielnie pracy powstały z inicjatywy krakowskich i lwowskich drukarzy w latach 1873-1876 r. Obecnie szacuje się, że aktywnie działa w Polsce 796¹ spółdzielni pracy z czego w województwie świętokrzyskim 17².

Zgodnie z art. 181 Prawa spółdzielczego przedmiotem gospodarczej działalności spółdzielni pracy jest prowadzenie wspólnego przedsiębiorstwa w oparciu o osobistą pracę członków. Spółdzielnie zajmują się działalnością produkcyjną i usługową. Funkcjonują w branży metalowej, elektrotechnicznej, chemicznej, odzieżowej, spożywczej, handlowej, turystycznej i medycznej, budowlanej, farmaceutycznej, dziennikarskiej, oświatowej, poligraficznej, rybackiej, transportowo – samochodowej. Zatrudniają około 60 tys. pracowników, w tym 45 tys. to członkowie spółdzielni.

W niektórych spółdzielniach pracy produkuje się unikatowe na rynku polskim wyroby jak np.: w Spółdzielni Pracy Elementów Zabezpieczających O.W.S w Krakowie – pierścienie Seegera.³

W województwie świętokrzyskim spółdzielnie pracy prowadzą również bardzo zróżnicowaną działalność. Wśród spółdzielni pracy w województwie świętokrzyskim na uwagę zasługują m.in:

- Spółdzielnia Pracy Huta Szkła „Sława”, która działa jako spółdzielnia od 1949 r. i wytwarza pojemniki i lampiony do zniczy oraz słoje typu twist-off,⁴

- Spółdzielnia Pracy „Inwestprojekt Świętokrzyski”, która zapewnia pełną obsługę inwestorską w zakresie przygotowania, projektowania i nadzorowania inwestycji,⁵

- Metalowa Spółdzielnia Pracy „SKAMET” powstała w 1950 r., która produkuje urządzenia hydrauliki siłowej takie jak: dźwigniki hydrauliczne o udźwigu od 1,6 do 50 ton, siłowniki hydrauliczne, praski hydrauliczne z napędem ręcznym, ściągacze hydrauliczne i inne wyroby oparte o elementy dźwigników,⁶

- Spółdzielnia Pracy „Kopaliny Mineralne”, która obejmuje 3 kopalnie w województwie świętokrzyskim produkujące rocznie około 200 tys. ton kruszywa wapiennego,⁷

- Wytwórcza Spółdzielnia Pracy „Społem”, która ma ponad 90-letnie doświadczenie w branży spożywczej. Najważniejszy produkt firmy to Majonez Kielecki.⁸

1 Kalendarz KRS 2012

2 Źródło: Delegatura Regionalna ZLSP w Kielcach

3 Raport o spółdzielczości polskiej; Warszawa, styczeń 2010 r. http://krs.org.pl/home.php?d_id=2&m_id=191&id_klocek=1103&poziom=1

4 <http://slawa.com.pl/>

5 <http://inwestsw.com.pl/>

6 <http://www.skamet.com.pl/>

7 <http://www.kopalinymineralne.pl/main.pl.html>

8 <http://www.wspspolem.com.pl/wsp-spolem/informacje-o-firmie/>

Spółdzielnie inwalidów i niewidomych

Obecnie wg danych KRS działa 250 spółdzielni inwalidów i niewidomych.⁹ W województwie świętokrzyskim wymienia się 4 spółdzielnie¹⁰.

Zgodnie z art. 181a Prawa spółdzielczego przedmiotem działalności spółdzielni inwalidów i spółdzielni niewidomych jest zawodowa i społeczna rehabilitacja inwalidów i niewidomych przez pracę w prowadzonym wspólnie przedsiębiorstwie.

Inicjatorem pierwszej w Polsce Spółdzielni Niewidomych był Modest Sękowski. Jej zebranie założycielskie odbyło się w Lublinie 29 grudnia 1945 roku.

Spółdzielnie Inwalidów i Spółdzielnie Niewidomych do roku 1989 realizowały w szerokim zakresie znaną w świecie polską szkołę rehabilitacji i były głównym realizatorem polityki społecznej państwa w tym zakresie. Obecnie funkcjonuje około 330 spółdzielni (w tym 73 w likwidacji), które zatrudniają około 35 tys. pracowników, w tym 25 tys. niepełnosprawnych.

Funkcjonujące spółdzielnie to w większości nowoczesne zakłady prowadzące sklepy, realizujące produkcję na rynek, świadczące usługi dozoru mienia i utrzymania czystości oraz działające jako poddostawcy dla dużych podmiotów gospodarczych. Wyróżniają się one umiejętnością łączenia funkcji ekonomiczno-produkcyjnych z funkcjami socjalno-rehabilitacyjnymi wobec zatrudnionych osób niepełnosprawnych. Spółdzielnie Inwalidów i Niewidomych działają na terenie całego kraju a niekiedy w mniejszych ośrodkach są jedynymi z większych pracodawców. Na przykład działające w branży cukierniczej „Słowianka” w Szczecinku czy „Roksana” w Strzyżowie.¹¹ Spółdzielnia Inwalidów „Postęp” w Sandomierzu jest producentem siłowników powietrznych do układów hamulcowych.¹² „Simko” Spółdzielnia Inwalidów w Skarżysku Kamiennej zajmuje się produkcją wyrobów branży metalowej¹³.

9 Kalendarz KRS 2012

10 http://panoramafirm.pl/spoldzielnie_inwalidow/swietokrzyskie,,kielce ; <http://www.ditel.pl/?kn=&kb=&km=&kp=&kg=&ku=&ka=&kw=&kb=33974&whatext=Sp%F3%B3dzielnie+inwalid%F3w&whereext=&submit=true&exte=&page=2>

11 Raport o spółdzielczości polskiej; Warszawa, styczeń 2010 r. http://krs.org.pl/home.php?d_id=2&m_id=191&id_klocek=1103&poziom=1

12 <http://www.sip.sandomierz.pl/historia.htm>

13 <http://simko.pl/>

Spółdzielnie socjalne

Spółdzielnie socjalne są obecnie najprężniej rozwijającą się branżą spółdzielczą. Pierwsza spółdzielnia socjalna w Polsce została zarejestrowana w Warszawie 15 kwietnia 2005 r.¹ Obecnie wg danych OZRSS zarejestrowanych jest 455 spółdzielni z czego w województwie świętokrzyskim 7 spółdzielni (najmniej w Polsce - 2% z wszystkich zarejestrowanych spółdzielni)².

Spółdzielnie socjalne w Polsce wg stanu na 26.03.2012 r na podstawie katalogu spółdzielni www.ozrss.pl/katalog.htm

Spółdzielnie socjalne łączą działalność gospodarczą z integracją społeczną i zawodową członków. Są obecnie najdynamiczniej rozwijającą się gałęzią spółdzielczą.

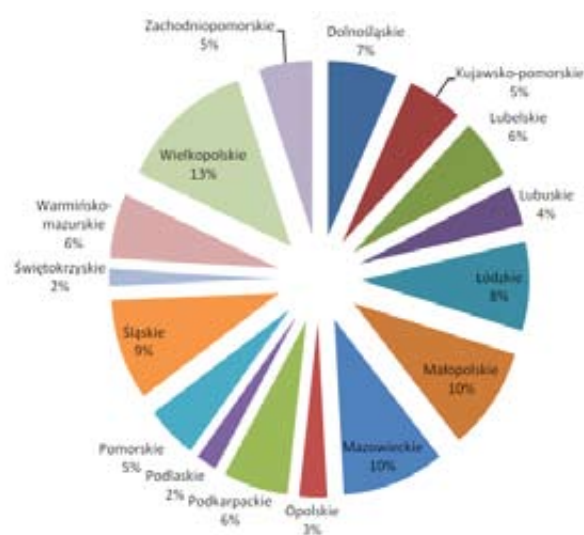
Spółdzielnie socjalne działają w różnych branżach. W ok.80% zajmują się usługami, a w ok. 20% produkcją. Spółdzielnie socjalne świadczą m.in. usługi rehabilitacyjne i fizjoterapeutyczne, usługi komputerowe, internetowe, usługi malarskie, usługi księgowo-finansowe, usługi remontowe, organizują turnusy rehabilitacyjne, opiekę nad grobami oraz ekologiczne sprzątanie mieszkań bez użycia chemii, produkują oryginalne elementy dekoracyjne zabawki i materiały edukacyjne dla przedszkoli, prowadzą uprawę i przetwórstwo warzyw, ziół, drzew owocowych i ozdobnych, produkcja makaronu, produkcja owoców i warzyw ekologicznych.

Sytuacja spółdzielczości w Polsce niewiele zmieniła się od XX wieku i chociaż powstają nowe rozwiązania, to nadal aktualne są, nie tylko dla spółdzielczości pracy, ale dla całego sektora ekonomii społecznej słowa Jana Wolskiego. W 1936 r

¹ www.ozrss.pl/katalog.htm

² <http://www.ozrss.pl/katalog.htm> (według stanu na dzień 26.03.2012 r)

napisał: „niezbędne jest również nagromadzenie przez nas własnego polskiego doświadczenia i wypracowanie własnych polskich metod oraz zasad organizacyjnych dla spółdzielni pracy – metod i zasad ściśle wynikających z naszych warunków i dostosowanych do naszych potrzeb i możliwości. Słowem – niezbędna jest w tym zakresie spokojna, nieefekciarska, ostrożna, lecz wytrwała praca pionierska propagandowo – organizacyjno - badawcza – praca pełna nieustannych i nieuniknionych trudności i zawodów, oraz bardzo niewdzięczna dla tych, którzy ją podejmują. Nie jest to nawet praca siewców, którzy sami zbiorą plon, lecz praca oraczy na ciężkich ugorach.”³

Aktualnie osoby zajmujące się promocją spółdzielczości zastanawiają się nad jej przyszłością, włączając w debatę na ten temat znakomite postaci ze świata nauki i polityki. W dniu 11.04.2012 odbyło się spotkanie w Pałacu Prezydenckim z udziałem Prezydenta Bronisława Komorowskiego pt. „Rola i przyszłość spółdzielczości”. Uczestnicy spotkania zastanawiali się jak bogate doświadczenie i dziedzictwo ruchu spółdzielczego można przenieść do przyszłości, wykorzystując spółdzielczość do rozwiązywania aktualnych problemów społeczno-gospodarczych Polski.

Anna Bulka
Kierownik Centrum Ekonomii Społecznej w Krakowie
Związek Lustracyjny Spółdzielni Pracy

Kraków, 12.04.2012

³ tekst, oryginalnie zatytułowany „Od autora”, stanowi podsumowanie broszury Jana Wolskiego „Zasady i wytyczne spółdzielni pracy. Podręcznik instrukcyjny” (specjalne wydanie miesięcznika „Spółdzielczość Pracy”, zeszyty 2-5), Wydawnictwo Towarzystwa Popierania Kooperacji Pracy, Warszawa 1936. Od tamtej pory prawdopodobnie nie był wznawiany, ze zbiorów Remigiusza Okraski,

„Spółdzielnie budują lepszy świat!”

2012 rok Międzynarodowym Rokiem Spółdzielczości

Hasło przewodnie Międzynarodowego Roku Spółdzielczości brzmi: „Spółdzielnie budują lepszy świat!”. Nie jest ono przypadkowe. Okazało się, że opieranie strategii rozwoju świata wyłącznie na potężnych, handlowych korporacjach i jednorodnych rynkach, obok rozwoju i postępu, przynosi przede wszystkim kolejne fale kryzysu. Proklamowane hasło przypomina ogromny wkład spółdzielni w rozwój społeczno-gospodarczy ludzkości na wszystkich szczeblach, od lokalnego do wspólnoty międzynarodowej.

Głównym celem Międzynarodowego Roku Spółdzielczości jest wzmocnienie świadomości społecznej na temat spółdzielni i ich znaczenia w rozwoju społeczno – gospodarczym oraz promowanie rozwoju tej formy przedsiębiorczości. W szczególności istotne jest podkreślenie wpływu spółdzielczości na zmniejszanie zjawiska wykluczenia społecznego, tworzenie nowych miejsc pracy oraz rozwój gospodarczy.

Rezolucja apeluje do rządów, instytucji międzynarodowych i spółdzielni o wspieranie rozwoju spółdzielczości na całym świecie. Dokument podkreśla również konieczność budowy lepszej świadomości na temat spółdzielczości i nakłania rządów państw członkowskich, by dokonały przeglądu swojego ustawodawstwa dotyczącego spółdzielczości, aby upewnić się, czy gwarantuje ono spółdzielniom możliwości rozwoju i trwałości.

Samorząd Województwa Świętokrzyskiego chcąc podkreślić znaczenie idei spółdzielczości oraz przyczynić się do podniesienia świadomości społecznej na temat tej formy przedsiębiorczości, 7 lutego 2012 roku zorganizował wojewódzką konferencję inauguracyjną Rok Spółdzielczości w regionie pn. „Ekonomia społeczna szansą dla zagrożonych wykluczeniem społecznym”.

W konferencji wzięli udział m.in. poseł na Sejm RP – Pan Marek Gos, przedstawiciele Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Samorządu Województwa Świętokrzyskiego: Pan Adam Jarubas- Marszałek Województwa Świętokrzyskiego, Pan Grzegorz Świercz – Wicemarszałek Województwa, Pan Kazimierz Kotowski – Członek Zarządu Województwa, przedstawiciele Małopolskiego Centrum Ekonomii Społecznej oraz przedstawiciele środowisk naukowych.

Licznie przybyłych uczestników konferencji powitał Marszałek Województwa Świętokrzyskiego Pan Adam Jarubas. Następnie Pan Alfred Domagalski - Prezes Krajowej Rady Spółdzielczości, przybliżył kondycję polskiej spółdzielczości i ideę ustanowionego Międzynarodowego Roku Spółdzielczości. Przekonywał, iż spółdzielczość stwarza szansę na aktywność społeczną i zawodową oraz zachęcał obecnych do angażowania się we wszelkiego typu inicjatywy spółdzielcze.

Od prawej: Pan Marek Gos – Poseł na Sejm RP, Pan Alfred Domagalski – Prezes Krajowej Rady Spółdzielczości, Pan Kazimierz Kotowski – Członek Zarządu Województwa Świętokrzyskiego, Pan Adam Jarubas – Marszałek Województwa, Pan Grzegorz Świercz – Wicemarszałek Województwa.

Pan Adam Jarubas, Marszałek Województwa Świętokrzyskiego – wita przybyłych gości

Pani Barbara Jakacka – Green, Dyrektor Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Kielcach, przedstawiła działania Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej mające na celu wspieranie podmiotów ekonomii społecznej oraz zaprezentowała projekt „Wieloletniego regionalnego planu działań na rzecz promocji i upowszechniania ekonomii społecznej oraz rozwoju instytucji sektora ekonomii społecznej i jej otoczenia w województwie świętokrzyskim do 2020 roku”. Głównym celem projektu jest rozwój sektora ekonomii społecznej w województwie świętokrzyskim jako istotnego elementu zaspokajania potrzeb społecznych, stabilnego uczestnika gry rynkowej oraz ważnego partnera współodpowiedzialnego za

wych dokumentów strategicznych informował Pan Krzysztof Więckiewicz, Dyrektor Departamentu Pożytku Publicznego w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej.

Rolę Centrów Ekonomii Społecznej w budowie sieci instytucji ekonomii społecznej przedstawiła Pani Anna Bulka, Kierownik Centrum Ekonomii Społecznej w Krakowie. Prelegentka wymieniła główne założenia Projektu „Zintegrowany system wsparcia ekonomii społecznej”, którego celem jest podniesienie poziomu rozwoju i poprawa kondycji ekonomii społecznej w Polsce.

W drugiej części konferencji zostały zaprezentowane aspekty funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej,

Pani Barbara Jakacka-Green – Dyrektor ROPS w trakcie prezentacji nt.: działań Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w zakresie upowszechniania ekonomii społecznej

Pani Aleksandra Lewandowska – Zastępca Dyrektora ROPS przybliży działania Samorządu Województwa w ramach Priorytetu VII

polityki publiczne jednostek samorządów terytorialnych.

W swym wystąpieniu Pan Cezary Miżejewski, współtwórca *Ustawy o zatrudnieniu socjalnym*, mówił o roli ekonomii społecznej w kreowaniu lokalnej polityki społecznej. O ekonomii społecznej w kontekście europejskich i krajo-

ty także możliwości wsparcia tej formy przedsiębiorczości ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Możliwości jakie w tym zakresie daje Priorytet VII PO KL omówiła Pani Aleksandra Lewandowska, Zastępca Dyrektora Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej. Przedstawione zostały również projekty realizowane w ramach Priorytetu VII POKL oraz działania w zakresie Promocji Integracji Społecznej realizowane w roku 2011 na terenie województwa świętokrzyskiego.

Pan Krzysztof Więckiewicz – Dyrektor Departamentu Pożytku Publicznego w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej

Reprezentujący Wojewódzki Urząd Pracy, Pan Paweł Lulek przybliżył działania realizowane przez WUP na rzecz podmiotów ekonomii społecznej. Prelegent odniósł się do działań realizowanych w ramach Priorytetu VI PO KL, oraz możliwości wsparcia rozwoju przedsiębiorczości społecznej w województwie, jakie dostępne są w ofercie publicznych służb zatrudnienia w naszym regionie.

Konferencję zakończyły dwa wystąpienia przedstawicieli podmiotów ekonomii społecznej działających czynnie na terenie województwa świętokrzyskiego. O działalności Jura Parku, historii powstania, budowie i atrakcjach mówił Pan Piotr Lichota, Prezes Zarządu Stowarzyszenia „Delta”, które jest właścicielem omawianego kompleksu turystycznego. Praktyczny aspekt działań spółdzielni socjalnych przedstawiła

Pani Małgorzata Stępień, Prezes Zarządu Spółdzielni Socjalnej „Smakosz” w Kielcach.

Konferencję inauguracyjną Rok Spółdzielczości w regionie zakończyła wspólna degustacja potraw przygotowanych przez Spółdzielnię Socjalną Smakosz – przykład „dobrej praktyki” połączony ze smakiem.

14 czerwca 2012 r. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej zorganizował kolejną konferencję w ramach roku spółdzielczości „Rozwój przedsiębiorczości społecznej w regionie świętokrzyskim”. W konferencji uczestniczyli przedstawiciele

Samorządu Województwa, świętokrzyskich samorządów gminnych i powiatowych, przedstawiciele ośrodków i instytucji pomocy społecznej, a także Lokalnych Grup Działania.

Przykłady „dobrych praktyk” województwa świętokrzyskiego przedstawiła Pani Marta Bohdziewicz-Lulewicz, pracownica Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Krakowie. Mamy nadzieję, iż praktyczne przykłady rozwijającej się przedsiębiorczości małopolskiej będą drogowskazem dla rozwoju ekonomii społecznej w naszym regionie.

„Świętokrzyski Ośrodek Adopcyjny”

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nałożyła na Samorząd Województwa nowe zadanie polegające na zorganizowaniu oraz prowadzeniu ośrodka adopcyjnego. Zadanie to jest zadaniem zleconym z zakresu administracji rządowej.

W myśl powyższej ustawy ośrodek adopcyjny musiał zostać utworzony do 31 grudnia 2011r.

Działania podjęte zostały już w październiku 2011r. przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, który koordynował utworzenie w strukturze Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego - Świętokrzyskiego Ośrodka Adopcyjnego. Ośrodek swoją siedzibę ma w Kielcach przy ul. Targowej 21. W siedmiu pomieszczeniach mieszczą się m.in. pokoje pracownicze, sala do terapii, sala konferencyjna. Aktualnie w ośrodku zatrudnionych jest 6 osób.

Oficjalne otwarcie ośrodka przez Marszałka Województwa Świętokrzyskiego – Adama Jarubasa nastąpiło w poniedziałek 2 stycznia 2012r. W uroczystości wzięli ponadto udział: Grzegorz Świercz – Wicemarszałek Województwa, Kazimierz Kotowski - Członek Zarządu Województwa, Bernard Antos - Sekretarz Województwa, Barbara Jakacka- Green - Dyrektor Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej.

Adopcja jest procesem długotrwałym i złożonym, a jej najwyższym celem jest dobro dziecka. Osoby chcące adoptować dziecko muszą poddać się szczegółowemu procesowi kwalifikacji oraz cyklowi szkoleń prowadzonych przez pracowników Ośrodka.

Placówka poprzez szkolenia przygotowuje osoby ubiegające się o adopcję dzieci do pełnienia roli rodziców. Adopcja czyli przysposobienie, jest bardzo ważnym społecznie procesem. Polega na nawiązaniu takiego stosunku między przysposabiającym a przysposabianym, jaki istnieje między rodzicami

a dziećmi. Innymi słowy oznacza przysposobienie dziecka i uznanie za własne przez nową rodzinę - rodzinę adopcyjną.

Adopcja jest uznawana za najlepszą formę zapewnienia dziecku pozbawionemu naturalnej rodziny warunków dla prawidłowego rozwoju społeczno-emocjonalnego.

Do zadań ośrodka adopcyjnego należy m.in.:

- kwalifikacja dzieci zgłoszonych do przysposobienia,
- dobór rodziny przysposabiającej właściwej ze względu na potrzeby dziecka,
- gromadzenie informacji o dzieciach, które mogą być przysposobione i współpraca z sądem opiekuńczym,
- prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej oraz wspieranie psychologiczno-pedagogiczne dla kandydatów do przysposobienia dziecka,
- organizowanie szkoleń dla kandydatów do przysposobienia dziecka,
- prowadzenie wojewódzkiego banku danych.

Samorząd Województwa Świętokrzyskiego – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w związku z realizowanym projektem „Edukacja receptą na lepsze jutro” przeprowadził w 2011r. badanie „Świętokrzyskie rodziny zastępcze 2011”.

Celem głównym realizacji badania było poznanie stanu i możliwości powstawania nowych rodzin zastępczych.

Przeprowadzone badania rodzin zastępczych w województwie świętokrzyskim przybliżyły, jakie funkcje pełnią rodziny zastępcze dla swoich wychowanków, jak wygląda struktura tych rodzin, a także, z jakimi problemami te rodziny się zmagają i jak z nimi sobie radzą. Na podstawie badania określono, iż :

W województwie świętokrzyskim funkcjonuje 1005 rodzin zastępczych. Najwięcej rodzin w badanym regionie

posiada miasto Kielce (175), oraz powiaty: kielecki (127), ostrowiecki (114), skarżyski (100), starachowicki (99). W miejscach tych dominującym typem są rodziny spokrewnione z wychowankiem.

W województwie świętokrzyskim 1451 dzieci znajduje oparcie w zastępczej formie opieki. Najwięcej małych jest umieszczonych w mieście Kielce, powiecie kieleckim i ostrowieckim. Rodzicielstwo zastępcze jest słabo rozwinięte w powiatach kazimierskim i buskim.

W całym województwie świętokrzyskim występuje zaledwie 25 rodzin zawodowych wielodzietnych, z czego 8 znajduje się w powiecie kieleckim. Brak takiego rodzaju rodzin zanotowano w powiatach jędrzejowskim, kazimierskim i opatowskim.

Dużym problemem jest brak kandydatów na rodziny zastępcze. Według zebranych danych zaledwie w dwóch powiatach starachowickim – 4 osoby oraz w Kielcach – 1 osoba chce zostać rodzicem zastępczym.

Najczęstszymi powodami zakładania rodziny zastępczej są chęć niesienia pomocy innym osobom oraz pokrewieństwo wychowanka, rzadko ktoś zostaje rodzicem zastępczym ze względu na możliwość otrzymania dodatkowych środków finansowych.

Najczęściej rodziny zastępcze zmagają się z problemami

natury finansowej. Sygnalizują również, że uciążliwe są dla nich obowiązujące przepisy, które na dodatek ciągle ulegają zmianie. Niezwykle trudny jest dla nich kontakt z rodzinami biologicznymi swoich podopiecznych oraz ogrom obowiązków, którym muszą podołać. Rodziny zastępcze nie mają kłopotów związanych ze współpracą z instytucjami pomocy społecznej oraz problemów związanych z konfliktami z własnymi rodzonymi dziećmi. Prowadzenie dokumentacji podopiecznego oraz pomoc w procesie jego usamodzielnienia również nie sprawia im trudności.

Aktualnie w województwie świętokrzyskim na kwalifikację na rodziców adopcyjnych oczekuje 29 rodzin, natomiast 27 zostało pozytywnie zakwalifikowanych i rodziny te oczekują na propozycje dziecka. Jedno dziecko zostało zgłoszone do adopcji w Wojewódzkim Banku Danych i już jest w kontakcie z kandydatami na rodziców adopcyjnych.

Świętokrzyski Ośrodek Adopcyjny planuje utworzenie grupy wsparcia, która będzie służyć wymianie doświadczeń nie tylko między pracownikami i specjalistami, ale także między rodzicami.

Na terenie kraju funkcjonuje łącznie 69 ośrodków adopcyjnych (wraz z filiami), z czego 41 ośrodków jest publicznych, a 28 niepublicznych.

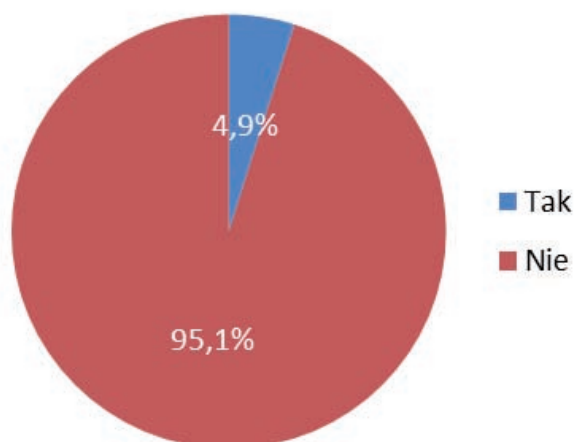
„Sytuacja, potrzeby oraz możliwości osób niepełnosprawnych w województwie świętokrzyskim”

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, w ramach zadań realizowanych przez Obserwatorium Integracji Społecznej działające w jego strukturach, realizując funkcje badawczą w 2011r. przy współpracy z Instytutem Badawczym IPC zrealizował projekt badawczy pod nazwą „Sytuacja, potrzeby oraz możliwości osób niepełnosprawnych w województwie świętokrzyskim”.

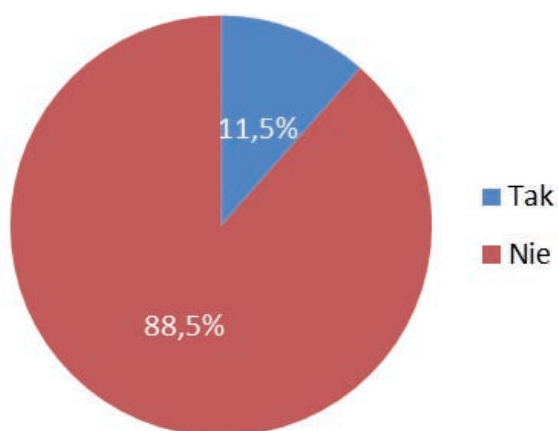
Badanie zostało zrealizowane mieszaną techniką CATI oraz PAPI. Aby zapewnić reprezentatywność próby badawczej zastosowano technikę doboru respondentów losowo-kwotową. Ta technika doboru zapewnia bardzo wysoki poziom reprezentatywności. Wszystkie zapisy wywiadów zostały ocenione w toku realizacji pod względem kompletności oraz spójności. Po odrzuceniu zapisów, które nie wypełniały kryteriów kompletności oraz spójności, została przeprowadzona realizacja dodatkowa dla uzyskania N=1044 wywiadów. Dobór próby do badania daje możliwość porównań pomiędzy poszczególnymi grupami wieku i płci z zachowaniem trafności ekstrapolacji wyników badania na populację z błędem nie

przekraczającym trzech punktów procentowych dla standardowego poziomu frakcji przy założonej ufności standardowej dla badań społecznych (0.95).

Zastosowane narzędzie badawcze - standaryzowany kwestionariusz wywiadu, pozwolił na zebranie danych trafnych i rzetelnych. Kwestionariusz wywiadu składał się z 26 pytań (głównie zamkniętych z predefiniowaną kafeletką odpowiedzi, zapewniającą porównywalność wyników dla wszystkich badanych) oraz 10 pytań „metryczkowych”, służących zebraniu zmiennych niezależnych, charakteryzujących grupę badaną.

Wykres. Przynależność do grup nieformalnych

Wykres. Przynależność do organizacji pozarządowych.

Osoby niepełnosprawne z województwa świętokrzyskiego to grupa charakteryzująca się małą aktywnością społeczną. Zaledwie 11,5% deklaruje, iż należy do organizacji pozarządowych a niespełna 5% badanych zadeklarowało, iż należy do grup nieformalnych np. artystycznej lub hobbystycznej.

Niezwykle istotnym zagadnieniem podjętym w projekcie badawczym jest aktywność zawodowa osób niepełnosprawnych ponieważ ta forma aktywności ma znaczący wpływ w procesie integracji społecznej oraz przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu tej grupy społecznej.

Ponad 75% niepełnosprawnych respondentów w chwili realizacji badania było nieaktywnych zawodowo. Spośród wszystkich badanych niespełna 35 % respondentów deklaruje, iż kiedyś pracowali lecz w chwili obecnej nie pracują. Odsetek pracujących niepełnosprawnych wyniósł nieco ponad 23%.

Na pytanie co najbardziej ogranicza aktywność zawodową osób niepełnosprawnych badani najczęściej wskazywali na brak wiary w siebie (40,2%), strach przed brakiem akceptacji w środowisku (34%) oraz niską samoocenę i poczucie

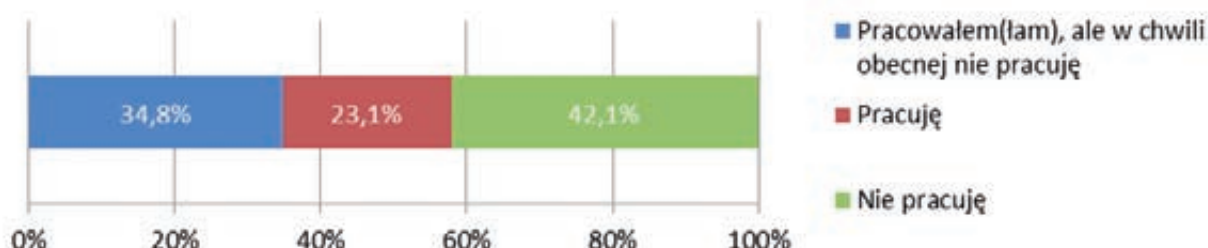
własnej wartości (25,9%).

Badani zostali poproszeni o wskazanie na główne przeszkody w zatrudnianiu osób niepełnosprawnych przez świętokrzyskich pracodawców. Na pierwszym miejscu respondenci wskazywali negatywne stereotypy społeczne dotyczące takich osób (38,5%). Kolejną wskazywaną barierą na rynku pracy dla osób niepełnosprawnych to bariera psychologiczna samych niepełnosprawnych (32,3%) oraz bariery finansowe (26,5%). Co ciekawe bariery architektoniczne (istotne z punktu widzenia osób posiadających upośledzenia ruchu (a osób z dysfunkcjami narządów ruchu stanowiły prawie 33% całej próby) wskazało 20,6% respondentów.

Jednym z celów badania była diagnoza potrzeb osób niepełnosprawnych w województwie świętokrzyskim.

Jak wynika z przeprowadzonego badania wśród potrzeb zgłaszanych przez osoby niepełnosprawne dominują potrzeby o charakterze finansowym. Pozostałe potrzeby zgłaszane przez badanych to m.in. pomoc opiekuna, potrzeby mieszkaniowe, edukacyjne, potrzeby w zakresie transportu

Badani zostali zapytani o udział w projektach dofinansowanych ze środków Unii Europejskiej. Okazuje się, że w pro-

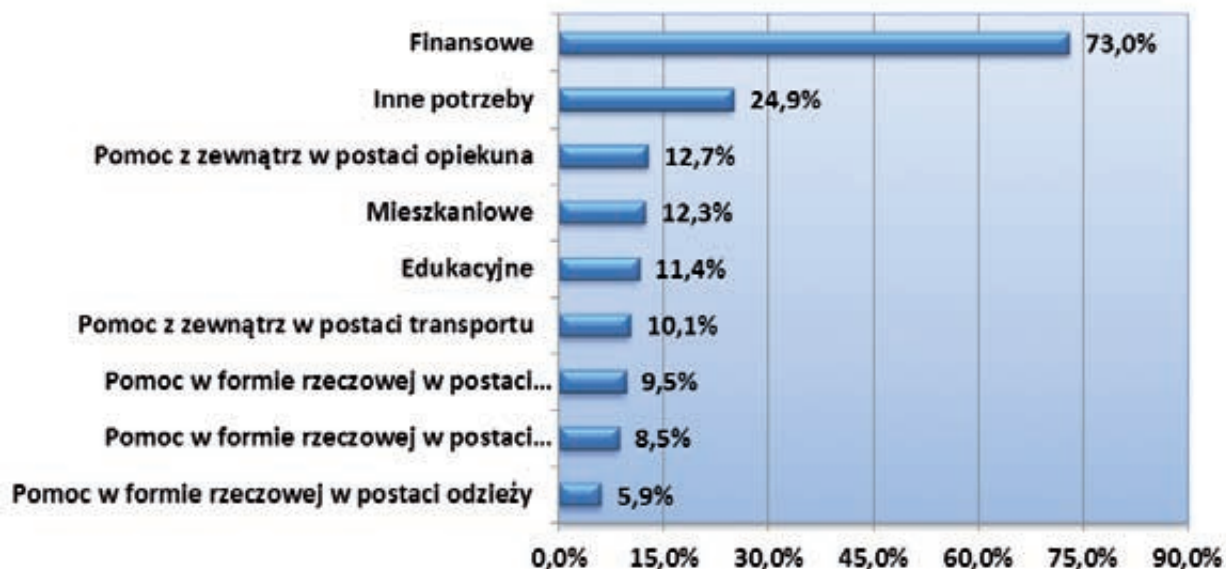

Wykres. Aktywność zawodowa osób niepełnosprawnych

jektach, które były skierowane do grupy osób niepełnosprawnych uczestniczyło 9,8% respondentów. Niestety badani w większości przypadków nie byli w stanie podać dokładnych nazw projektów, wskazywali jednak na fakt, że były to projekty realizowane w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

Zachęcamy do zapoznania się z raportem z badania, który zamieszczony został na stronie internetowej Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej

<http://www.sejmik.kielce.pl/regionalny-osrodek-polityki-spolecznej>

Wykres. Potrzeby osób niepełnosprawnych.

Wykres. Ocena własnych cech jako pracownika

Wolontariat w pomocy społecznej

Rok 2011 był Europejskim Rokiem Wolontariatu. Jednym z działań, realizowanych przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, w ramach Europejskiego Roku Wolontariatu było przeprowadzenie badania społecznego, dotyczącego wolontariatu w obszarze pomocy społecznej. Badanie przeprowadzono przy współpracy z firmą BBS Obserwator z Krakowa.

Głównym celem badania było uzyskanie informacji na temat aktualnego stanu, możliwości rozwoju oraz występujących barier wolontariatu w pomocy społecznej w województwie świętokrzyskim, a także wiedzy na temat wolontariatu oraz opinii i postaw mieszkańców województwa świętokrzyskiego wobec wolontariatu w pomocy społecznej.

Badanie zostały wykonane w trzech etapach:

- badanie ilościowe instytucji oraz organizacji pozarządowych. Wywiady wykonano pomiędzy 2 a 8 grudnia 2011 roku. Badania instytucji oraz organizacji pozarządowych zrealizowano na podstawie kwestionariusza, zawierającego 25 pytań, w tym 4 otwarte. Respondentami były w każdym przypadku osoby dobrze znające specyfikę instytucji i organizacji pomocy społecznej, posiadające szczegółową wiedzę na temat ich funkcjonowania oraz współpracy z wolontariuszami.
- badanie ilościowe mieszkańców województwa świętokrzyskiego. Wywiady wykonano pomiędzy 1 a 10 grudnia 2011 roku. Badanie ilościowe mieszkańców województwa świętokrzyskiego przeprowadzono metodą wywiadów telefonicznych z pomocą kwestionariusza, zawierającego 34 pytania.
- badanie jakościowe (wywiady pogłębione) realizowane z wolontariuszami. Wywiady wykonano pomiędzy 9 a 14 grudnia 2011 roku. Wywiady pogłębione zrealizowano z osobami zaangażowanymi w wolontariat. Rozmowy prowadzone były przez doświadczonego ankietera w oparciu o scenariusz zawierający głównie pytania problemowe, wymagające pogłębienia. Wywiady rejestrowano na dyktafonie, aby dokonać późniejszej analizy na podstawie dokładnego odsłuchu wywiadów oraz transkrypcji. Próba do badania została dobrana w sposób losowo-warstwowy i odzwierciedlała proporcjonalnie JOPS na obszarach wiejskich, w gminach miejsko-wiejskich oraz miejskich. Operat losowania stanowiła baza Wydziału Polityki Społecznej Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego, która obejmuje dane teleadresowe ośrodków pomocy społecznej, powiatowych centrów pomocy rodzinie, domów pomocy społecznej

oraz wykaz organizacji pozarządowych działających na terenie województwa świętokrzyskiego.

W badanych jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej najczęściej oczywiście zatrudniani są pracownicy etatowi, wolontariusze natomiast udzielają się w 33 podmiotach, zdecydowanie najczęściej wolontariusze współpracują z organizacjami pozarządowymi (trzy czwarte spośród przebadanych NGO's zatrudniają wolontariuszy) oraz w domach pomocy społecznej (co piąty DPS zatrudnia wolontariuszy). W pojedynczych przypadkach wolontariusze pracują dla MOPS, MGOPS, GOPS oraz PCPR.

Z badań wynika, że w województwie świętokrzyskim adresatami pomocy są najczęściej osoby niepełnosprawne (56%), bezrobotni (47%) oraz osoby chore przewlekle (31%).

Wydaje się, że wymienione podmioty, których funkcjonowanie oparte jest przede wszystkim na etatowych pracownikach, nie szukają zbyt intensywnie wsparcia wolontariuszy – najczęściej wymienianą barierą, która utrudnia zatrudnienie wolontariuszy jest wedle ankietowanych „brak chętnych”.

Aż 44% badanych instytucji i organizacji uznało, że liczba wolontariuszy nie jest wystarczająca. Co ciekawe, do prawie połowy badanych podmiotów, które zatrudniają wolontariuszy, zgłaszają się oni sami, natomiast Centrum Wolontariatu jako instytucję pośredniczącą wymieniło zaledwie 18% badanych.

Podmioty współpracujące z wolontariuszami są w zdecydowanej większości zadowolone z ich pracy. Wolontariusze najczęściej zatrudniani są przy masowych imprezach, festynach, spotkaniach (35% wskazań), pomagają w codziennych zadaniach (32%), sprawują opiekę nad dziećmi, np. pomoc przy odrabianiu zadań (27%) oraz uczestniczą w wydawaniu/przygotowywaniu/zbieraniu żywności i darów (27%). Średni czas pracy wolontariusza na rzecz organizacji, to 9 godzin w tygodniu.

Zaledwie połowa wolontariuszy brała udział w szkoleniach. Wydaje się, że ten niewątpliwie istotny aspekt mający wpływ na rozwój wolontariusz oraz jakość świadczonych przez nich pracy jest zaniedbany. Z badań wywiadów pogłębionych z osobami zaangażowanymi w wolontariat wiemy, że w wielu przypadkach wolontariusze nie są dobrze przygotowani do swojej pracy.

Z badań wynika, że współpraca świętokrzyskich instytucji i organizacji z partnerami z innych regionów Polski jest intensywna – aż 65% badanych zadeklarowało, że taka współpraca funkcjonuje (polega najczęściej na organizowaniu wspólnych projektów, imprez, zbiórek).

Wolontariat w opinii mieszkańców województwa świętokrzyskiego

Z przeprowadzonych, na reprezentatywnej próbie mieszkańców województwa świętokrzyskiego, badań wynika, że 96% badanych spotkało się z pojęciem wolontariatu. Próbując wysondować, czy pojęcie to rozumiane jest poprawnie, odczytywano respondentom trzy prawdziwe i trzy nieprawdziwe stwierdzenia opisujące wolontariat. Największy odsetek badanych (37%), którzy zadeklarowali znajomość tego pojęcia uważa, że „wolontariuszem jest również ktoś, kto pomaga swojej rodzinie”, dla 13% badanych „wolontariusz, to ten „co pracuje za niską płacę”, a według 12% „wolontariusze czasami pobierają wynagrodzenie za swoją pracę”. Można pokusić się zatem o twierdzenie, że o ile pojęcie wolontariatu jest powszechnie znane, to jego rozumienie nie jest do końca prawidłowe, a wiedza na temat wolontariatu wymaga pogłębienia. Według szacunków – 23% badanych mieszkańców rozumie poprawnie pojęcie wolontariatu, co ciekawe najczęściej są to najmłodszy respondenci (pomiędzy 15 a 19 rokiem życia).

W badanej populacji 5% badanych, to aktywni obecnie wolontariusze, a 11% zajmowało się wolontariatem w przeszłości. Prawie połowa wolontariuszy, to osoby z wyższym wykształceniem, 68% spośród nich stanowią kobiety, nieco ponad 60% stanowią osoby powyżej 36 roku życia.

Wolontariusze cieszą się szacunkiem 80% mieszkańców województwa świętokrzyskiego, a wedle deklaracji ponad połowa badanych, gdyby mieli taką możliwość, to zostaliby wolontariuszami. Wedle 37% ankietowanych ludzie nie angażują się w wolontariat z powodu braku czasu.

W opinii jednej trzeciej badanych wolontariusze potrzebni są w domach pomocy społecznej, podobny odsetek (32%) wymienił szpitale, przychodnie, hospicja, a 23% wskazało Domy Dziecka. Ludzie angażują się w wolontariat, jak uznali respondenci, przede wszystkim z „chęci udzielania pomocy” i z „potrzeby serca”.

Wyniki badań pokazują, że 7% badanej populacji, to osoby należące do organizacji pozarządowych (najczęściej do ochotniczej straży pożarnej), a co szósta osoba zadeklarowała przynależność do grup zainteresowań (najczęściej jest to Związek Wędkarski oraz kółka sportowe).

Podsumowując możemy stwierdzić, że pojęcie wolontariatu jest w województwie świętokrzyskim powszechnie znane, nie przez wszystkich jednak poprawnie rozumiane. Wolontariat postrzegany jest bardzo pozytywnie, mieszkańcy dostrzegają potrzebę zatrudniania w pewnych placówkach wolontariuszy i choć – wedle deklaracji – chcieliby pracować w tej roli, jest to trudne przede wszystkim z braku czasu.

Wolontariusze

Zgodnie z definicją przedstawioną w ustawie o *działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*, wolontariusz to osoba fizyczna, która ochotniczo i bez wynagrodzenia wykonuje świadczenia na rzecz innych osób bądź podmiotów. Natomiast wolontariat to bezpłatne, dobrowolne, świadome

działanie na rzecz innych, wykraczające poza więzi rodzinno-koleżeńsko-przyjacielskie. Wolontariat możemy podzielić m.in. na: bezterminowy, krótkoterminowy, jednorazowy, okresowy, indywidualny, grupowy.

Z wywiadów przeprowadzanych z wolontariuszami wynika, że ich przygoda z tą działalnością często zaczynała się wcześniej (w szkole, na studiach) i w wielu przypadkach trwa przez wiele lat (nieraz wciągają w wolontariat rodzinę i znajomych). Impuls do zostania wolontariuszem często dają znajomi lub osoby zaangażowane w tę działalność. Istotną kwestią jest też znajomość, zasięg oddziaływania danej instytucji (np. Caritas powszechnie funkcjonuje w świadomości społecznej wręcz jako synonim wolontariatu).

Motywacje, jakie kierują wolontariuszami zostały pogrupowane w trzy kategorie:

- wewnętrzne, nieco „egoistyczne” (chęć sprawiania sobie radości, bycia z innymi, rozwoju),
- zewnętrzne, „altruistyczne” (bezinteresowna radość z niesienia pomocy innym),
- pragmatyczne (pomogę innym, to oni mi też pomogą).

W przypadku prawie każdej z badanych osób motywacje te spletały się ze sobą, trudno wyróżnić dominujący czynnik.

Wolontariusze często podkreślali, że reakcje ze strony adresatów pomocy nie są wyłącznie pozytywne – spotykają się z niezrozumieniem, niechęcią (postawą: „sam sobie potrafię pomóc”), nieufnością, brakiem wiary, że wolontariusz potrafi pomóc, postawą roszczeniową.

Pomimo tych przeszkód wolontariusze są niezwykle zaangażowani w pracę, często poświęcają na to wiele godzin w tygodniu, weekendy (przy konkretnych projektach, jak podkreślali, angażują się do końca), a o swoim zajęciu opowiadali w sposób niezwykle emocjonalny. Ich działanie jawi się jako rodzaj misji, której poświęcają swój wolny czas i zdolności.

Zachęcamy do zapoznania się z raportem z badania, który zamieszczony został na stronie internetowej Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej <http://www.sejmik.kielce.pl/regionalny-osrodek-polityki-spolecznej>.

Obraz wolontariatu w obszarze pomocy społecznej w województwie świętokrzyskim wynikający z przeprowadzonego badania wskazuje, iż należy podjąć szereg działań, których celem powinno być upowszechnianie idei wolontariatu, skutkujące zwiększeniem liczby wolontariuszy. Działania te powinny być ukierunkowane na ludzi młodych i tu ogromna rola powinny odgrywać szkoły oraz uczelnie wyższe, a także same instytucje i organizacje działające w obszarze pomocy i integracji społecznej tworząc przestrzeń dla działania wolontariuszy. Należy zintensyfikować promowanie idei wolontariatu. Pamiętać należy o osobach starszych, które również mogłyby wykorzystywać swój potencjał i doświadczenie zawodowe oraz życiowe w pracy wolontaryjnej. Wyższy poziom upowszechnienia wolontariatu z pewnością pozytywnie wpływałby na wzmocnienie integracji społecznej oraz podniesienie kapitału społecznego mieszkańców województwa świętokrzyskiego.

„Jesień życia – bariera czy wartość?”

Europejski Rok **Aktywności Osób Starszych**
i **Solidarności Międzypokoleniowej 2012**

10 maja 2012 rok została zorganizowana przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej konferencja inauguracyjna w regionie Europejski Rok Aktywności Osób Starszych i Solidarności Międzypokoleniowej.

- W trakcie konferencji zostały przedstawione problemy:
 - picia alkoholu przez osoby starsze - prezentacja Pani Jagody Fudały- Kierownika Działu Lecznictwa Odwykowego i Programów Medycznych PARPA w Warszawie;
 - roli rodziny w leczeniu uzależnienia od alkoholu wśród osób starszych zaprezentowane przez Annę Przenzak Kierownika Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia od Alkoholu w Kielcach;
 - dyskryminacji osób starszych poświęcone było wystąpienie dr Agaty Chabior z Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach;
 - aktywności zawodowej osób starszych w aspekcie utrzymania zdolności do pracy omówiła Pani Anna Stelmach - Kierownik Wydziału Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Kielcach.

Dobre praktyki na przykładzie Świętokrzyskiego Uniwersytetu Trzeciego wieku w Kielcach zaprezentowała Wiceprezes Pani Teresa Gremba. Uniwersytet Trzeciego Wieku jest dobrym lekarstwem na „jesień życia”.

W Polsce bardzo szybko następuje proces starzenia się społeczeństwa. Rocznik Demograficzny GUS podaje, iż w roku 2009 osoby powyżej 65 roku życia stanowiły **13,5%** ludności Polski. Z prognoz demograficznych wynika, że w **2020** roku osób po 60 roku życia będzie ok. **25%** w stosunku do liczby Polaków w ogóle i szacuje się, że w 2030 roku osób w wieku 85 lat i więcej będzie powyżej 800 tysięcy. Demografowie przypominają, że przyjmuje się, iż społeczeństwo, w którym odsetek osób po 60 roku życia przekroczył **12%** to społeczeństwo starsze.¹

Starość jest naturalnym, normalnym i nieuniknionym etapem życia w którym dochodzi do wzmoczonych zmian w fizycznym, psychicznym i społecznym funkcjonowaniu człowieka (proces starzenia pojawia się w różnych okresach życia). Starości nie należy kojarzyć z biernym czekaniem na śmierć. Starość jest etapem nowych wyzwań, zadań i sama stanowi zadanie.

¹ M. Halicka, E. Kramkowska, „Uczestnictwo ludzi starszych w życiu społecznym”, Warszawa 2012, s.33.

Podstawowym zadaniem człowieka starszego jest dostosowanie do zmieniających się warunków życia i modyfikowanie tych warunków stosownie do własnych potrzeb.

W pracy socjalnej z seniorami powinno się uwzględniać najnowsze osiągnięcia nauk o starości i starzeniu się człowieka. Istotne jest także branie pod uwagę wyzwań i zadań wynikających z nauk psychologicznych, socjologicznych czy nauk o wychowaniu. Duże znaczenie mają również aktualne uwarunkowania społeczno- kulturowe takie, jak: zmiany w strukturach rodzin, mniejsza sieć powiązań międzygeneracyjnych, przestrzenne oddalenie, dezintegracja wspólnot.

Najważniejsze wyzwania i zadania pracy socjalnej z seniorami można sprowadzić do 5-ciu obszarów:

- 1) wspomaganie seniorów w ich rozwoju;
- 2) aktywizacja osób starszych;
- 3) zapobieganie marginalizacji społecznej ludzi starszych;
- 4) polepszenie jakości życia seniorów;
- 5) przygotowania do starości oraz wychowania do starości.

Realizując pracę socjalną wobec seniorów przyczyniamy się do dobrej jakości życia i pomyślnej starości.

Pan Adam Jarubas – Marszałek Województwa Świętokrzyskiego – otwarcie konferencji

Dla poprawnego sprawowania opieki nad osobami w podeszłym wieku konieczna jest dobra znajomość zjawisk psychicznych i biologicznych charakterystycznych dla tej fazy życia człowieka.

Dla wszystkich seniorów proces starzenia oznacza: osłabienie pamięci krótkotrwałej, osłabienie rytmu życiowego, skutkujące spowolnieniem w myśleniu, mówieniu i działaniu.

Osoby starsze muszą „mierzyć się” z coraz to nowszymi wyzwaniami: przystosowywać się do szybko następujących zmian ekonomicznych, społecznych, godzić się z utratą pełnionych dotychczas ról społecznych: zawodowej, rodzinnej, z problemami samotności, osamotnienia, choroby i śmierci współmałżonka.

Niekiedy bilans życiowy seniorom przynosi ból ze względu na niespełnienie planów, zmarnowaną miłość, dramaty, których nie da się zmienić. Życiowe problemy stają się nie do rozwiązania.

W takich sytuacjach seniorzy mogą sięgnąć po alkohol. Upojenie alkoholowe może stanowić wołanie o pomoc i chęć zwrócenia na siebie uwagi: „Pomóżcie mi ! Jestem tu! Żyje!”.

Alkohol jest przyczyną wielu różnorodnych problemów społecznych i zdrowotnych. Ogranicza on sprawność fizyczną i psychiczną, staje się przyczyną chorób psychicznych, ciężkich schorzeń wątroby, nerek, żołądka, serca.

Częstym problemem oddziałów szpitalnych czy domów pomocy społecznej jest obecność pacjentów czy pensjonariuszy cierpiących na schorzenia somatyczne i uzależnienie alkoholowe. Są to tzw. „podwójni pacjenci”, a choroba somatyczna często, choć nie zawsze jest skutkiem alkoholowym. Jest to często skutek zaniedbania, a nawet pomijania problematyki szkodliwego wpływu alkoholu i leków na zdrowie ludzi starszych.

Literatura fachowa dotycząca uzależnień poświęca niewiele uwagi osobom w podeszłym wieku, co nastrocza problemom nie tylko seniorom, ale i ich opiekunom.

W uzależnieniu popadają ludzie, którzy nie potrafią przełamać własnej bezsilności wobec problemów. Sięgając po używki szukają rozwiązania. Uzależnienie seniora jest tematem o którym nie mówi się, gdyż dzieci lub personel dps-u chcą po prostu ocalić obraz „idealnego rodzica”, „Wzorowego mieszkańca”.

Przyczyną przemilczenia uzależnienia seniora może też stać się skoncentrowanie w opiece medycznej i psychospołecznej na dolegliwościach somatycznych- nałóg dla otoczenia nie jest pierwszoplanowym problemem i nie motywuje do pomocy uzależnionym seniorom.

Alkoholizm jest chorobą, którą się leczy, chociaż jest to proces długotrwały i ciężki. Uwolnienie od uzależnienia alkoholowego jest możliwe, jeśli senior sam uzna się za osobę uzależnioną i podejmie trud terapii.

Podstawą walki z nałogiem jest tworzenie pozytywnych planów życiowych, a przebudowaniu musi ulec dosłownie wszystko: obraz własnej osoby, relacje rodzinne, sposób spędzania wolnego czasu, nastawienie do życia, uzyskanie nowej świadomości.

Uczestnicy konferencji

Alkoholizm, jak każdy inny nałóg jest tragiczną deformacją życia.

Bez interdyscyplinarnego podejścia, bez pracy zespołowej fachowo pomagających, reprezentujących różne dyscypliny sektora medycznego i socjalnego nie możemy oczekiwać sukcesów.

Aktywność osób starszych w Polsce nie musi ograniczać się do udziału seniorów w uniwersytecie trzeciego wieku lub klubie seniora. W bardzo niewielu sytuacjach korzysta się z zasobu, jakimi są osoby starsze np: wolontariat osób starszych w świetlicach środowiskowych, rodzinnych domach dziecka, a w ten sposób budujemy więź międzypokoleniową.

Samorządy lokalne we własnym interesie winny pobudzić aktywność własną seniorów oraz działania samopomocowe.

Osoby starsze posiadające autorytet w środowisku lokalnym w naturalny sposób mogą stać się Liderami wspierającymi proces aktywizacji środowiska lokalnego. Nadal w nieznanym stopniu wykorzystywane są możliwości zatrudnienia animatorów środowiska lokalnego w ramach projektów systemowych ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie.

Ciągle szukamy możliwości połączenia aktywności i ambicji młodości z mądrością i rozwagą wieku starszego.

Każdy musi samodzielnie odpowiedzieć na pytanie:
czy „jesień życia” to bariera czy wartość?

Ale musimy zrobić wszystko, by odpowiedź nie przepętała nas goryczą...

Barbara Jakacka–Green
Dyrektor Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej
w Kielcach

Narzędzie oceny zasobów pomocy społecznej bez tajemnic

W dniach od 26 do 28 marca 2012 roku w siedzibie Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Witolda Gombrowicza w Kielcach oraz w sali konferencyjnej Departamentu Promocji, Edukacji, Kultury, Sportu i Turystyki Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego odbywały się konsultacje z zakresu stosowania narzędzia umożliwiającego sporządzanie oceny zasobów pomocy społecznej (OZPS) w gminie i powiecie.

Adresatami szkolenia byli pracownicy ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie odpowiedzialni za użytkowanie elektronicznej aplikacji OZPS, - ogólnopolskiego narzędzia pomocnego przy dokonywaniu oceny zasobów pomocy społecznej - obowiązku gmin, powiatów i województw, nałożonego *ustawą o pomocy społecznej (art. 16a i 21)*. Ocena zasobów pomocy społecznej zastąpiła od 2012 r. dotychczas przygotowywany przez jednostki samorządu terytorialnego bilans potrzeb pomocy społecznej.

Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach. Rolę wykładawców i konsultantów pełnili – Zastępca Dyrektora IRSS dr Sergo Kuruliszwili, przedstawiciel firmy Sygnity S.A Maciej Wesołowski oraz Sebastian Musioł, pracownik Instytutu Rozwoju Służb Społecznych. Celem konsultacji było przekazanie kadrom jednostek pomocy społecznej wiedzy i umiejętności dotyczących obsługi elektronicznej aplikacji OZPS, będącej częścią Statystycznej Aplikacji Centralnej (SAC). W spotkaniach uczestniczyło

Prowadzący konsultację wraz z uczestnikami

*Pani Barbara Jakacka-Green – Dyrektor ROPS
otwarcie konsultacji*

Konsultacje były kolejnym etapem wdrażania narzędzia OZPS, wypracowanego przez Instytut Rozwoju Służb Społecznych, we współpracy z Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej w ramach projektu „Koordynacja na rzecz aktywnej integracji”, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Organizatorem konsultacji był Instytut Rozwoju Służb Społecznych w Warszawie (IRSS), firma Sygnity S.A. oraz Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu

łącznie 114 osób – pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z terenu województwa świętokrzyskiego. Otwarcia spotkania konsultacyjnego dokonała Dyrektor Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej – Pani Barbara Jakacka-Green.

Podczas spotkania została wyjaśniona budowa narzędzia do sporządzania oceny oraz sposób jego wypełniania. Prowadzący odpowiadali również na wszystkie pytania padające ze strony pracowników OPS i PCPR.

Program szkolenia obejmował następujące zagadnienia:

1. Obsługę procesu oceny zasobów pomocy społecznej w SAC, w tym:
 - formularz oceny zasobów pomocy społecznej (OZPS),
 - objaśnienia dla formularza OZPS,
 - reguły dla formularza OZPS zdefiniowane przez MPiPS/IRSS.

2. Uzupełnianie dokumentu oceny zasobów pomocy społecznej:
 - wypełnienie sprawozdanie (uzupełnianie, modyfikacja);
 - komórki zasilane oraz wyliczone w sprawozdaniu;
 - nie uzupełnione sprawozdania;
 - sprawdzenie poprawności sprawozdania;
 - prezentacja sprawozdania (HTML, Excel);
 - uzupełnienie sekcji opisowych sprawozdania;
 - przekazanie sprawozdania;
 - podpis elektroniczny sprawozdania;
 - korekty sprawozdania.

Uczestnicy konsultacji

W kolejnym Biuletynie Obserwatorium Integracji Społecznej przedstawione zostaną wyniki Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2011 rok.

Zapoznamy Państwa również z przebiegiem prac nad oceną oraz ze sformułowanymi rekomendacjami, które przedstawione zostały w raporcie z OZPS.

OBSERWATORIUM INTEGRACJI SPOŁECZNEJ
WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

WYDAWCA:

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego
ul. IX Wieków Kielc 3, 25-516 Kielce
www.sejmik.kielce.pl
tel. 41 342 12 42

Koncepcja i redakcja:

Barbara Jakacka-Green – Dyrektor Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej

Zebranie materiałów i opracowanie:

Zespół Obserwatorium Integracji Społecznej

Skład: Pracownicy Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej

Zdjęcia: Archiwum Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej
Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach

Biuletyn – publikacja przygotowana w ramach realizacji projektu Koordynacja na rzecz aktywnej integracji
współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wydanie I/2012 r.

Nakład: 1000 egzemplarzy

Egzemplarz bezpłatny